

El meu germà Massagran

Ramon Folch i Camarasa
Escriptor

Josep M. Folch i Torres segons Junceda

Si algú em preguntés quan vaig conèixer en Massagran, no sabria pas què dir. Quan vaig néixer, a can Folch, l'octubre de 1926, ja feia més de setze anys que havien aparegut, el 1910, *Les aventures extraordinàries d'en Massagran*, la novel·la més popular de tantes com n'escriuria el meu pare.

Jo vaig ser el novè fill dels deu que en van tenir els meus pares, en Josep M. Folch i Torres, i la Maria Camarasa i Serra. Darrere meu va néixer encara una nena, la Margarida, que morí als sis mesos, de manera que vaig quedar convertit en el més petit de tots, objecte especial de la tendresa dels meus pares —que ja havien perdut dos nadons— i dels set germans que em precedien, dos nois i cinc noies.

Les germanes, especialment, ajudaven la mare, i devien ser elles les que em van explicar per primera vegada, entre altres contes, les aventures d'en

Massagran, tot girant els fulls del llibre per ensenyar-me els dibuixos d'en Junceda que n'il·lustraven la divertida història.

Més tard, ben segur que *Les aventures extraordinàries d'en Massagran* van ser un dels primers llibres que vaig ser capaç de llegir i que rellegiria tantíssimes vegades al llarg de molts anys.

Però mai no havia pensat que amb el temps, jo mateix, convertit en escriptor, hauria de contribuir a fer conèixer la figura i les trifulgues d'en Massagran, a través dels quinze àlbums de còmics que se n'han publicat. Ni hauria imaginat que, esdevingut director de la Fundació Folch i Torres, havia de tenir la satisfacció de celebrar el centenari del meu «germà» Massagran i d'impulsar-ne la commemoració amb la col·laboració entusiasta de tants bons amics.

* * *

Potser cap altre personatge de la literatura catalana de ficció per a nois i noies no ha superat com el d'en Massagran la prova d'una pervivència ininterrompuda al llarg de tot un segle, fins arribar als nostres dies, ple de vida, a través de les modes, les convulsions polítiques i l'evolució dels gustos de les diverses generacions que s'han succeït a Catalunya des de l'aparició de les seves *Aventures extraordinàries*, l'any 1910, en el primer fulletó setmanal de la popular revista *EN PATUFET*.

Segurament ningú no havia previst aquest autèntic fenomen de durada i de popularitat: ni el perspicaz i intel·ligent editor i impressor Josep Baguñà, que encarregà aquell any a Josep M. Folch i Torres una novel·la d'aventures per a nois i noies, ni tampoc el mateix autor, un Folch i Torres que llavors tot just iniciava la seva carrera d'escriptor per a nois i noies.

I com passa amb tots els grans èxits literaris de tots els nivells, tot i els esforços per escatir-ne i explicar-se'n les causes, per part dels estudiosos d'una banda, i de l'altra dels escriptors i escriptores que haurien volgut descobrir-ne la «fórmula» —si n'hi havia cap— no s'ha arribat a descobrir el secret de l'èxit fulgurant de *Les aventures extraordinàries d'en Massagran*.

Reimpressions i reedicions ininterrompudes

Des de 1910 fins a mitjan segle (quan l'editorial Baguñà deixà d'existir) les màquines de la impremta Baguñà no van parar de reimprimir *Les aventures extraordinàries d'en Massagran*, sense altres modificacions que les exigides per l'adopció de les normes ortogràfiques de Pompeu Fabra, i sense ni tan sols fer constar en les reimpressions que ho eren, ni posar-hi la data. De manera que és impossible saber-ne el tiratge total, encara més difícil de calcular si tenim en compte que durant els primers anys de la postguerra, quan l'edició de llibres en català era rigorosament prohibida, els Baguñà continuaren reimprimint i distribuint l'obra, clandescentament; ara sí, amb data... però d'abans de la guerra!, com si fossin sobrants de velles edicions.

A les reimpressions de l'editorial Baguñà van seguir les noves edicions de la Llar del Llibre, del gran editor Sebastià Fàbregas, succeïdes per les no menys acurades de l'Editorial Casals, actualment en el mercat llibreter, i complementades pels quinze àlbums de còmics de la mateixa editora.

Traduccions a d'altres llengües, i altres formes de difusió de l'obra

Les aventures extraordinàries d'en Massagran van ser traduïdes al castellà i a l'italià. I se'n van fer col·leccions de cromos, tant en català com en castellà, per a diverses empreses de fabricació de xocolata. A partir de l'edició de Ca-

sals, es publicaren alguns àlbums en llengua flamenca, i es van fer vídeos de l'obra original que es van difondre a través de TV3.

El mateix Folch i Torres adaptà la novel·la al teatre, i darrerament se n'han fet noves versions teatrals autoritzades pels hereus, especialment la de Joan Castells, que s'estrenà amb gran èxit de públic al Teatre Nacional de Catalunya.

Una anècdota curiosa

Els grans editors dels magnífics còmics de Tintín van estar a punt d'emprendre una acció judicial contra Casals, al·legant que les aventures d'en Massagran i la figura del seu protagonista eren un plagiat de Tintín: un jove aventurer amb el seu gos, que en un moment determinat és emportat pels aires per un còndor...

No va costar gaire de demostrar-los que Folch i Torres creà la seva obra el 1910, mentre que Tintín no va ser editat fins al 1929! De manera que si plagiat hi havia hagut... era al revés del que ells es temien!

La commemoració del Centenari

Són moltes les iniciatives que ens van arribant per part d'escoles, centres culturals i grups teatrals. Totes són ben rebudes per la Fundació Folch i Torres, i molt especialment la generosa aportació de la Institució de les Lletres Catalanes, que es traduirà principalment en tres realitzacions en les quals ja s'està treballant: la confecció d'una Exposició Itinerant, l'edició d'un Llibre d'Or del Centenari, i un acte «oficial» que val la pena d'explicar.

Cada any, en vigílies de Sant Jordi, la ILC celebra al Parlament de Catalunya un acte consistent en la lectura pública, davant els diputats, de fragments d'una obra literària de la qual se celebri el centenari, amb la participació addicional de grups musicals i corals. Aquest any l'obra escollida serà *Les aventures extraordinàries d'en Massagran*! En la

lectura participarà un gran nombre de lectors escollits, entre els quals hi haurà alguns descendents de Josep M. Folch i Torres, representats per tres generacions: un fill, una néta i una besnéta! Tot un festival!

Folch i Torres humorista

La Fundació Folch i Torres i la Institució de les Lletres Catalanes volen aprofitar l'avinentsa de la commemoració del Centenari d'en Massagran per redescobrir als lectors la faceta humorística de Folch i Torres, a qui massa sovint es relaciona exclusivament amb la literatura sentimental, de la qual ell mateix no va renegar mai. Tanmateix, Folch i Torres, el meu pare, va ser sempre un humorista molt personal i original, no solament a casa o a la feina sinó en multitud d'obres, articles i personatges còmics que no mancaven mai en les seves comèdies.

Sortosament, un bon editor del país, Jaume Huch, de les Edicions de l'Albí, de Berga, ha decidit reeditar en el marc de les celebracions d'aquest any dues de les més populars i representatives novel·les d'humor de l'autor d'en Massagran: *Les formidables aventures d'en Pere Fi* i *L'extraordinària expedició d'en Jep Ganàpia*, d'un humorisme paradoxalment modern que serà una revelació per a molts.

Celebrem els nostres autors!

No es tracta pas de fer xovinisme, és clar, ni d'anar contra res ni contra ningú, ni de rebutjar les divertidíssimes i intel·ligents històries per a nois i noies i adults que ens arriben de fora —i que segurament el meu pare hauria aplaudit i admirat—, sinó simplement de no caure en el vici de l'autoodi, i d'acostumar-nos a estimar, TAMBÉ, les nostres coses quan s'ho mereixen.

Catalunya no es pot permetre el luxe suïcida de renunciar a cap dels seus valors, tant en literatura com en qualsevol de les altres arts!